

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

ПЕРЕСИПКІН МИХАЙЛО МИКОЛАЙОВИЧ

УДК: 336:657.15:338.24

**КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів
господарської діяльності

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ХАРКІВ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Момот Тетяна Валеріївна,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова,
завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки,
обліку і аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Живко Зінаїда Богданівна,
Львівський державний університет
внутрішніх справ,
завідувач кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук, доцент
Назаров Микита Костянтинович,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця,
доцент кафедри управління персоналом
та економіки праці.

Захист відбудеться *«14» липня 2018 р. о «13» годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17, зал засідань Вченої ради (конференц-зал № 1).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова за адресою: м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17 та на сайті <http://radaecon.kname.edu.ua>.

Автореферат розіслано «14» червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Кадничанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Євроінтеграція для України є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом. Економічна інтеграція як процес розвитку стійких взаємозв'язків і поглиблення поділу праці, форма зближення й посилення взаємодії національних економік, сприяє розвитку продуктивних сил і модифікації кадрової політики відповідно до європейських стандартів та цінностей. Виклики сьогодення змінюють підходи до формування та реалізації кадрової політики суб'єктів господарської діяльності (СГД). Пріоритетним напрямом кадрового забезпечення стає підвищення професіоналізму, найбільш повне використання знань і можливостей персоналу в інтересах СГД із метою постійного вдосконалення компетентностей упродовж усього професійного життя особистості як найважливішого інтелектуального та професійного ресурсу, що забезпечує високу ефективність і результативність функціонування СГД на засадах безпекоорієнтованого управління.

Із огляду на це, виникає необхідність сформувати якісну нову генерацію фахівців у галузі безпекознавства, фаховий рівень і свідома орієнтація яких відповідали б потребам часу та напрацьованому міжнародному досвіду. Загально теоретичним дослідженням в сфері економічної безпеки та кадрового забезпечення суб'єктів господарської діяльності присвячено роботи таких учених, як І. Белоусов, В. М. Бабаєв, О. І. Барановський, Т. Г. Васильцев, З. С. Варналій, О. С. Власюк, В. М. Геєць, В. П. Горбулін, Л. В. Гнилицька, З. Б. Живко, О. В. Ілляшенко, Ю. Кім, О. Кириченко, В. Кралич, Г. В. Козаченко, О. М. Ляшенко, К. А. Мамонов, І. П. Мігус, Т. В. Момот, В. І. Мунтіян, М. К. Назаров, Є. І. Овчаренко, І. П. Отенко, Є. М. Рудніченко, В. І. Франчук, Л. Г. Шемаєва, Л. М. Шутенко, Н. Швець. Проблемам організації підготовки фахівців з безпеки присвячені наукові роботи багатьох учених різних наукових галузей та практиків, а саме: М. Button, Y. Koniechy, S. Garfinkel, A. Carrol, E. Ahlf, A. Zebrowski, Zb. Ruszkowski, Y. Lobkovitz, О. Захарова, Й. Ліндер, В. Гамза, М. Корольова, В. Мак–Мак, О. Олейнікова, О. Павлова, К. Харського, О. Шаваєва, В. Шликова, Є. Ющука, В. Яскевича, В. Ярочкіна та ін. Окремо варто виокремити науковий доробок Глобальної організації союзницького лідерства, зокрема наукової школи В. Ліпкана та її представників В. Баскакова, Р. Банка, Є. Збінського, О. Климентьєва, В. Кобринського, Д. Лобова, В. Майорова, Д. Перова, О. Стоєцького, К. Череповського та ін., у яких закладено засади формування сучасних напрямів підготовки фахівців із безпеки, зокрема кібербезпеки. Значний внесок науковців дає змогу обґрунтувати науково-методичні засади кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД та вдосконалити підходи до модернізації освіти у сфері безпекознавства у закладах вищої освіти (ЗВО) України, що обумовило актуальність проведення дослідження за обраним напрямком.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Зміст і напрям дисертаційного дослідження спрямовані на вирішення завдань, визначених Стратегією національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26.05.2015 № 287/2015, що забезпечує реалізацію до 2020

року визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII; «Стратегією сталого розвитку Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 № 5.

Дисертаційна робота є ініціативною й одночасно складовою науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова в межах державної бюджетної тематики «Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в сучасних умовах: теорія, методологія, практика» (Етап 1 2016 р., Етап 2 2017 р., номер державної реєстрації 0116U005339): автором запропоновано підходи до організації підготовки фахівців з економічної безпеки для СГД.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції.

Для досягнення визначеної мети дослідження необхідно вирішити такі завдання:

- узагальнити теоретико-методичні підходи до організації кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції;
- проаналізувати зарубіжний досвід кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД;
- дослідити систему підготовки кадрів для забезпечення економічної безпеки СГД в Україні;
- здійснити оцінку сучасного стану кадрового забезпечення економічної безпеки СГД з виокремленням інтелектуально-кадрової складової;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення моделі модернізації освіти в галузі безпеки в умовах євроінтеграції;
- розробити методичний підхід до моніторингу процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД із застосуванням кваліметричної моделі;
- надати практичні рекомендації щодо вдосконалення системи кадрового забезпечення СГД в умовах євроінтеграції.

Об'єктом дослідження є процес кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних заходів щодо вдосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД України в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Теоретичною й методичною основою дисертаційної роботи стали фундаментальні наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців із проблем кадрового забезпечення економічної безпеки СГД.

Для вирішення визначених завдань у дисертаційній роботі використана система загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема, методи теоретичного узагальнення, системного аналізу, наукової класифікації – для

уточнення класифікації ризиків і загроз кадровому забезпеченню, удосконаленню класифікації загроз залежно від сфери їх виникнення; методи порівняльного аналізу, фінансово-економічного та статистичного аналізу – для аналізу системи показників визначення стану кадрової безпеки СГД, що досліджуються; дослідження індикаторів оцінки забезпечення економічної безпеки; графічно-аналітичний метод – для наочного ілюстрування, за допомогою рисунків і таблиць стану, проблем і шляхів удосконалення кадрового забезпечення економічної безпеки підприємств; спостереження й письмове опитування за допомогою анкет – для дослідження організації та здійснення кадрового забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, які регламентують діяльність підприємств і функціонування системи безпеки, наукові праці зарубіжних і вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, ресурси мережі Інтернет, дані Державної служби статистики України, довідково-інформаційні видання, матеріали та статистичні дані, отримані автором у процесі дослідницької роботи на промислових підприємствах Харківського регіону.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні теоретичних положень та практичних рекомендацій відносно удосконалення системи підготовки фахівців для кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції.

Наукову новизну дисертації визначають такі твердження:
удосконалено:

- методичний підхід до моніторингу процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД, який базується на кількісному оцінюванні якісних показників із застосуванням кваліметричної моделі, що характеризують процес забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності та уможливають виявлення недоліків процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки, здійснювання порівняльної оцінки роботи за окремими напрямками, отримання об'єктивної оцінки загального рівня процесу забезпечення економічної безпеки СГД відповідно до таких рівнів: високий, середній, низький;
- методичний підхід щодо здійснення кадрової політики у сфері безпеки, що полягає в здійсненні послідовних дій СГД щодо формування вимог до суб'єктів кадрового забезпечення в системі економічної безпеки СГД, їх підбору й найму, підготовки та навчання, підвищення кваліфікації та раціонального використання з урахуванням стану й перспектив розвитку професіоналізації навчальної діяльності майбутніх фахівців сфери безпеки і моделювання змісту навчання професійної спрямованості відповідно до прогнозів щодо кількісних і якісних потреб у кадрах для забезпечення повної укомплектованості фахівцями відповідної кваліфікації, мотивації та організації їх праці;
- концепцію підготовки/перепідготовки фахівців у галузі безпеки шляхом поєднання комплексних заходів за основними пріоритетними компонентами, а саме: 1) удосконалення стандартів вищої освіти (утворення координаційної ради,

робочої групи з функціями контролю процесу освіти фахівця з безпеки; подальша диференціація спеціальностей; оновлення професійно-кваліфікаційних характеристик посад у сфері безпеки); 2) удосконалення освітнього процесу (в програмах враховувати особливості галузей, підприємств, особливості загроз та можливості; 3) удосконалення системи комунікації з фахівцями-практиками (проведення спільних науково-практичних заходів, зокрема, наукових досліджень; вивчення та використання досвіду інших країн); 4) організаційно-методична допомога СГД (практичні консультації для СГД, розробка науково-методичних матеріалів), що уможлиблює формування ефективного кадрового забезпечення в системі економічної безпеки СГД та, відповідно, сприяє підвищенню рівня національної безпеки загалом;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-термінологічний апарат системотворення в безпекознавстві шляхом визначення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД як комплексу дій, спрямованих на пошук, оцінку і встановлення заздалегідь передбачених стосунків із фахівцями у сфері безпеки з метою забезпечення життєво важливих інтересів СГД від внутрішніх і зовнішніх загроз у системі спеціальних органів, служб, засобів, методів та заходів для виконання таких функцій, як освітня, обліково-контрольна, соціально-кадрова, адміністративно-розпорядницька, інформаційно-аналітична, організаційно-технічна, науково-методична, планово-виробнича, організаційно-управлінська;

– модель модернізації освіти у сфері безпеки шляхом осучаснення системи освіти за компетентнісним підходом на засадах єдності, інтегрованої цілісності та інноваційності освіти у сфері безпекознавства для адаптації до європейського освітнього простору з урахуванням принципів законодавчих змін національного законодавства у сфері освіти, що уможлиблює забезпечення синтезу методологій багатьох наук, орієнтованих на дослідження сутності, змісту, методів, форм, органів, суб'єктів та засобів гарантування безпеки СГД за умови впливу внутрішніх та зовнішніх чинників;

– інформаційно-аналітична модель підготовки фахівця з безпеки шляхом об'єднання таких складників, як соціальне замовлення, вимоги до рівня професійної компетентності, дані моніторингу потреб СГД та система контролю й оцінки професійної готовності фахівця, контролю потреб та якості освіти, що забезпечує підвищення кваліфікаційного рівня фахівців, які становлять систему економічної безпеки СГД.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні висновки дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних положень і рекомендацій, придатних для практичного застосування з метою удосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД. Інформаційно-аналітичну модель забезпечення підготовки фахівців із економічної безпеки впроваджено в правозастосовну й нормативну діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України (довідка № 5452/0/2-18 від 17.04.18), зокрема в Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 1009-р «Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури», а також знайшли своє відображення у проекті Закону України «Про критичну інфраструктуру та її

захист», який планується до подання до Верховної Ради України як ініційований Урядом у 2018 році; у роботу ТОВ «Спектр-Оіл» (довідка № 14/0/4-18 від 13.03.18). Методичні підходи щодо удосконалення кадрового забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання впроваджено в діяльність КП «Харківводоканал» (довідка № 19/4-ПД 18 від 21.02.2018), АТ «Трест Житлобуд-1» (довідка № 172/10-8 від 05.10.2017).

Окремі теоретичні та практичні результати дослідження застосовуються у навчальному процесі кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова під час викладання таких дисциплін, як «Стратегічний та інноваційний менеджмент в сфері фінансово-економічної безпеки», «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки», «Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства» для студентів магістрів спеціальності «Менеджмент», освітньої програми «Управління фінансово-економічною безпекою» та курсовому й дипломному проектуванню (довідка від 14.02.2018).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, що виносяться на захист, отримано автором особисто, що підтверджується одноосібними публікаціями за ключовими аспектами дисертації. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що зазначено в переліку наукових праць, наведеному в авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження та наукові положення, отримані в дисертаційній роботі, доповідалися та були схвалені на таких вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні механізми забезпечення безпеки держави, особистості, підприємств, установ, організацій» (Київ, 19-20 грудня 2013 р.); «Управління фінансово-економічною безпекою: інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка» (Ялта, Крим, 30 вересня – 06 жовтня 2013 р.); «Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин» (Харків, 15 квітня 2015 р.); «Комп'ютерні технології в міському та регіональному господарстві» (Харків, 23-28 листопада 2015 р.); «Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою в умовах європейської інтеграції» (Харків, 25 квітня 2015 р.); «Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи» (Полтава, 26-27 травня 2016 р.); Міжнародний форум з безпеки (INFOS – 2017) «Перспективи управлінської діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки. Інформаційна та економічна безпека (INFECO)» (Черкаси, 25-27 травня 2017 р.); «Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання» (Харків, 26-27 жовтня 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 20 наукових працях, із яких 3 розділи у колективних монографіях, 1 – авторське свідоцтво на науковий твір, 8 статей – у спеціалізованих фахових виданнях, 8 тез

доповідей – на науково-практичних конференціях та форумах різних рівнів загальним обсягом 5,0 ум. друк. арк., особисто автору належить 4,0 ум. друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списків використаних джерел (324 найменувань на 33 стор.) та 5 додатків (на 44 стор.). Обсяг основного тексту дисертації становить 189 сторінки, зокрема 16 рисунків, 43 таблиці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрито актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету, завдання, предмет і об'єкт, визначені методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі **«Теоретико-методичні підходи до формування кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД»** систематизовано теоретичний підходи щодо визначення поняття економічна безпека та виявлено особливості кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД, досліджено міжнародний досвід підготовки фахівців у галузі безпеки, проведено аналіз міжнародної нормативної бази (стандартів ISO) для гарантування безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Предметна сфера дослідження охоплює питання вивчення дефініції «економічна безпека», її складників, основних функцій та напрямів гарантування економічної безпеки СГД. Доведено, що економічну безпеку СГД доцільно розглядати як стан захищеності інтересів СГД від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз та дестабілізуючих факторів, за якого забезпечуватиметься стабільне функціонування, прогресивний розвиток, фінансова стійкість і незалежність, що базується на прийнятті ефективних управлінських рішень, дотриманні положень кадрової політики в межах законодавчо-нормативного поля держави, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, капіталу та майна. Система економічної безпеки СГД визначається як організована сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів, заходів що забезпечують захист життєво важливих інтересів СГД, структура її характеризується ієрархічністю, багатокритеріальністю, автономністю та динамічністю розвитку, а також здатністю до самоорганізації й адаптації. Кадрове забезпечення системи економічної безпеки здійснюється за принципами законності, цілеспрямованості, економічної доцільності, контролю, диверсифікації, балансу інтересів.

На засадах системного підходу в складі економічної безпеки СГД виокремлено такі функціональні складники: інтелектуально-кадровий, фінансовий, технологічний, правовий, інформаційний, екологічний, силовий. Інтелектуально-кадрова складова розглядається як домінуюча в складі економічної безпеки та охоплює напрями діяльності щодо підбору кадрів, їх навчання та перепідготовки, розстановки та ефективного використання, що забезпечує підвищення їх компетентності та, відповідно, стійкості СГД. Оцінка загроз негативних дій за інтелектуально-кадровим складником економічної безпеки дала змогу виокремити негативні впливи, а саме: низьку

кваліфікацію працівників, їхнє небажання або нездатність забезпечувати максимальну користь для СГД, низький рівень комунікативної політики, креативного мислення та творчого підходу працівників.

Кадрове забезпечення системи економічної безпеки СГД визначено як комплекс дій, спрямованих на пошук, оцінку та встановлення заздалегідь передбачених стосунків із фахівцями у сфері безпеки з метою забезпечення захисту життєво важливих інтересів СГД від внутрішніх і зовнішніх загроз у системі спеціальних органів, служб, засобів, методів та заходів. Концептуальна модель кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД подана на рис. 1. Узагальнено вимоги щодо суб'єктів кадрового забезпечення в системі економічної безпеки СГД, включаючи як внутрішні (три категорії персоналу – засновники/керівник підприємства, керівники підрозділів безпеки, фахівці з безпеки), так і зовнішні (державних та приватних) суб'єкти кадрового забезпечення в системі економічної безпеки СГД.

Систематизацію передового міжнародного досвіду гарантування безпеки СГД порівняно з Україною надано в табл. 1.

Таблиця 1

Стан розвитку системи забезпечення безпеки СГД у розвинутих країнах світу

Країна	Наявність організаційних засад для функціонування системи безпеки	Наявність правових засад забезпечення діяльності недержавних суб'єктів системи безпеки	Наявність дієвих механізмів для взаємодії суб'єктів безпеки на державному рівні	Наявність державної підтримки в діяльності суб'єктів гарантування безпеки
США	+	+	+	-
Великобританія	+	+	+	+
Німеччина	+	+	+	+
Франція	+	+	-	-
Китай	+	+	-	-
Росія	+	+	-	-
Польща	+	+	-	-
Україна	+	-	-	-

Доведено, що ключовим для стабільного, безперервного і ефективного функціонування будь-якого СГД є своєчасна ідентифікація ризиків, ефективне реагування на них (управління) і навчання кадрів на прикладах змодельованих ситуацій, що необхідно враховувати для адекватної та сучасної підготовки фахівців у сфері безпеки для кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД.

За результатами вивчення програм підготовки здобувачів вищої освіти, доступних на сайтах закладів вищої освіти США, Великобританії, Німеччини, Франції, встановлено, що фахівець у сфері безпеки орієнтований переважно на виконання охоронних функцій або кризового риск-менеджменту й гарантування інформаційної безпеки, зокрема кібербезпеки (бакалавр, магістр).

Більш високий рівень освіти фахівців забезпечується в рамках спеціальностей «управління безпекою бізнесу», «корпоративна безпека».

Рис. 1. Концептуальна модель формування кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД (складено автором)

Крім того, неможливо обіймати посаду у сфері безпеки, якщо кандидат не має спеціальної освіти з цього напрямку або не пройшов відповідної перепідготовки.

У другому розділі «Аналіз сучасного стану кадрового забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарювання діяльності» охарактеризовано процеси щодо стану вищої освіти в Україні, перспективи стосовно запровадження концепції «навчання протягом життя», досліджено систему підготовки фахівців у сфері безпеки для гарантування економічної безпеки СГД в Україні; здійснено оцінку сучасного стану кадрового забезпечення економічної безпеки на прикладі обраних для дослідження СГД великого промислового міста; здійснено інтегральне оцінювання рівня економічної безпеки СГД з виокремленням інтелектуально-кадрового складника.

У сучасних умовах потребують детального розгляду питання освіти, зокрема підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців у системі кадрового забезпечення економічної безпеки СГД. Головним конкурентоздатним нематеріальним активом ЗВО в умовах зменшення кількості абітурієнтів та збільшення кількості не працевлаштованих після закінчення ЗВО стає рівень знань, адекватний сучасним потребам, який можна досягти шляхом орієнтування знань та навичок на ринок праці, а також тісної співпраці освітніх закладів із підприємствами. Динаміка структури ЗВО протягом 1990–2016 рр. представлена на рис. 2.

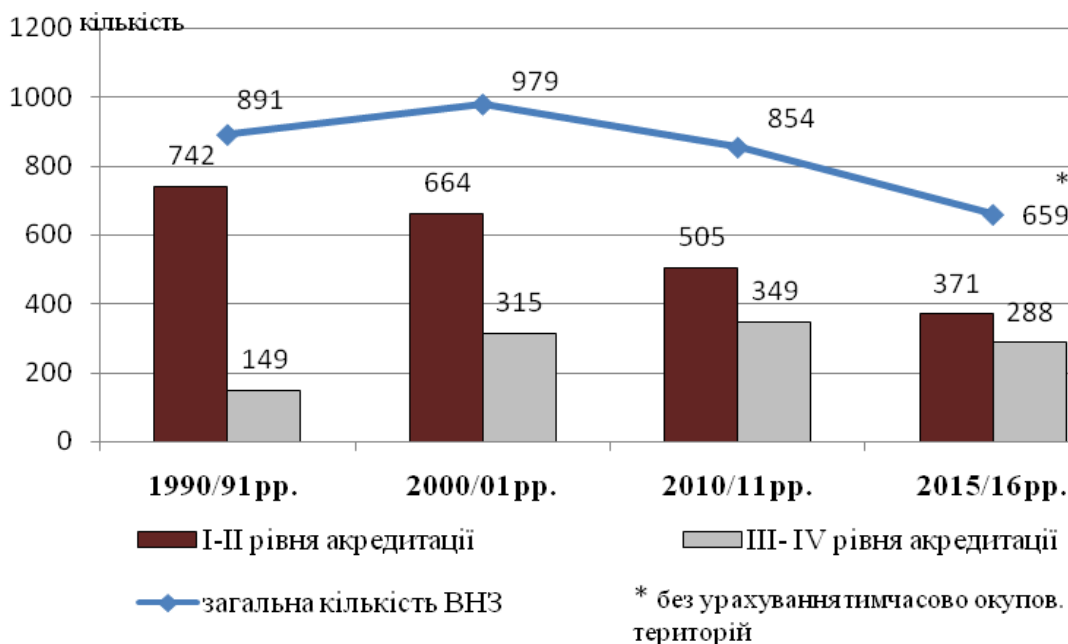

Рис.2. Динаміка структури закладів вищої освіти з урахуванням рівня акредитації (складено автором)

У межах тісної співпраці освітніх закладів із підприємствами з метою забезпечення відповідного рівня знань майбутніх спеціалістів на засадах системного аналізу визначення напрямів підготовки й підвищення кваліфікації фахівців з безпеки потрібно враховувати прийняту 29 квітня 2015 р. Постанову КМУ № 266 (зі змінами від 27 вересня 2016 р. згідно з Постановою № 674), якою затверджено перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

У межах проведеного дисертаційного дослідження пропонується вживати термінологічне сполучення «фахівець з безпеки» в широкому розумінні, іменувати так осіб, які за специфікою своєї професійної діяльності можуть використовувати спеціальні знання для попередження потенційних загроз, викриття/розкриття, нейтралізації або мінімізації наслідків протиправної поведінки правопорушників у сфері господарської діяльності.

За результатами дослідження встановлено, що сучасна система забезпечення економічної безпеки СГД є незадовільною через недостатню укомплектованість фахівцями з безпеки, відсутність постійного моніторингу процесу забезпечення економічної безпеки (лише 36,7 % установ здійснюють його на постійній основі). На всіх рівнях укомплектованість посад фахівців, які гарантують економічну безпеку суб'єктів господарювання, є недостатньою: на рівні керівників (класифікатор професій – (КП 1229) – 25,0-45,0 %; на рівні професіоналів (КП 2414, 2419) – 8,0-28,0 %; на рівні фахівців (за КП 3411, 3439) – 8,0-30,0 %.

Здійснено оцінку сучасного стану кадрового забезпечення економічної безпеки обраних для дослідження СГД із виокремленням інтелектуально-кадрового складника (табл. 2).

Таблиця 2

Середні значення коефіцієнтів стану кадрового забезпечення на досліджуваних СГД протягом 2014–2017 рр.

Коефіцієнти	ПАТ «Банк Восток»	КП «Харківводоканал»	ПрАТ «Філіп Морріс Україна»	АТ «Грест Житлобуд-1»	ПАТ «Південспецгазомонтаж»	ПрАТ «ІБК Авантаж»
Коефіцієнт укомплектованості кадри	0,919	1,030	0,973	1,033	1,107	3,090
Коефіцієнт плинності кадрів	0,024	0,277	0,053	0,343	0,091	0,373
Коефіцієнт постійності кадрів	0,918	1,010	0,854	0,968	0,903	0,464
Коефіцієнт продуктивності праці	0,004	195,430	7882,49	341,253	189,90	26,286
Коефіцієнт трудової дисципліни	0,895	0,990	1,000	0,006	0,017	0,246
Коефіцієнт мотивації зарплати	1,837	1,290	1,400	0,754	0,577	0,875
Коефіцієнт соціальної захищеності	–	0,577	–	0,104	0,054	0,373
Коефіцієнт освітнього рівня	0,886	1,100	0,854	0,248	0,250	0,290
Коефіцієнт інтелектуального рівня робітників	0,827	1,100	0,854	0,529	0,529	0,524

Аналіз найбільш інформативних показників (кількісні та якісні показники персоналу, показники щодо характеристики мотиваційної системи та ефективності використання трудових ресурсів), засвідчив недосконалість кадрового забезпечення фактично на всіх СГД, що досліджувались. Найбільшою проблемою, характерною для всіх СГД, є недостатня укомплектованість кадрами, невідповідність показника, який характеризує інтелектуальний рівень

робітників (кваліфікація кадрів), що узгоджувалося із зниженням рівня трудової дисципліни, продуктивністю праці.

Головним результатом гарантування економічної безпеки суб'єкта господарювання є його сталий розвиток або стабільне існування, тому доцільно було визначити чинники, які впливають на результат діяльності підприємства. За допомогою прикладної статистичної програми SPSS-17 був проведений прямий покроковий регресійний аналіз результатів анкетування фахівців-практиків, які забезпечують процес економічної безпеки суб'єктів господарювання. Встановлено, що найбільше на результат діяльності підприємства впливають такі фактори, як прагнення до залучення висококваліфікованих фахівців; вивчення та запровадження іноземного досвіду; належного забезпечення діяльності щодо формування та здійснення кадрового забезпечення економічної безпеки.

На підставі регресійної моделі здійснено оцінку перспектив розвитку підприємств. Для суб'єктів господарювання із негативними перспективами (зниження потенціалу розвитку, АТ «Трест Житлобуд-1», КП «Харківводоканал») надано пропозиції щодо вдосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки, які базуються на оптимізації системи моніторингу оцінки стану й рівня економічної безпеки підприємств, підвищенні укомплектованості підприємств фахівцями з безпеки, удосконаленні співпраці фахівців, які гарантують економічну безпеку суб'єктів господарювання із закладами вищої освіти з метою підвищення компетентності та запровадження у роботу міжнародного досвіду.

За даними факторного аналізу, який представлено у табл. 3 (описує 70,0 % даних) визначено найхарактерніші особливості організації та здійснення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД, серед яких пріоритетність напрямів щодо забезпечення економічної безпеки (фактор I – 26,0 %); наявний досвід щодо підготовки та діяльності фахівців з безпеки інших країн (20,2 %); стаж роботи (13,2 %) та укомплектованість (10,7 %). Подальший аналіз дав змогу визначити, що на сучасному етапі, насамперед, потрібно здійснювати підготовку у ЗВО: експертів у галузі економічної безпеки (76,7 %); фахівців із фінансово-економічної безпеки (76,7 %); керівників нижчої ланки управління підрозділами економічної безпеки (36,7 %). У цьому контексті пріоритетними напрями щодо підготовки фахівців є освіта за спеціальностями «аналітик», «професіонал з фінансово-економічної безпеки» та підвищення кваліфікації за напрямом «управління фінансово-економічною безпекою».

Ефективне функціонування СГД та рівень його економічної безпеки залежить від високої кваліфікації персоналу. Тому, для визначення ступеня

зв'язку між компонентами, які характеризують кадрове забезпечення системи економічної безпеки СГД (кількісні та якісні показники, характеристики мотиваційної системи й показники ефективності використання трудових ресурсів), застосовано метод статистичної обробки даних – кореляційний аналіз Спірмена (рис. 3).

За даними аналізу встановлено максимально високий ступінь зв'язку ($r_s = 0,94$) між показниками освітнього рівня та коефіцієнтом інтелектуального

Результати факторного аналізу оцінки кадрового забезпечення економічної безпеки

Назва фактора		Компоненти	Факторне навантаження	Відсоток дисперсії
I	Пріоритетні напрями гарантування економічної безпеки СГД	– чисельність працівників; – кадрове забезпечення як пріоритетний напрям забезпечення економічної безпеки СГД; – організаційно-правове забезпечення як пріоритетний напрямок забезпечення економічної безпеки СГД	0,559 0,821 0,896	26,0
II	Закордонний досвід	– моніторинг оцінки стану та рівня економічної безпеки СГД; – наявність ознайомлення із закордонним досвідом підготовки та діяльності фахівців із безпеки; – загальний робочий стаж	0,765 0,809 0,661	20,17
III	Стаж роботи	– ставлення до діяльності щодо формування сучасного кадрового забезпечення; – стаж роботи на посаді; – стаж роботи на підприємстві; – техніко-технологічне забезпечення, як пріоритетний напрям забезпечення економічної безпеки СГД	0,634 0,853 0,768 0,461	13,17
IV	Укомплектування	– здійснення кадрового забезпечення економічної безпеки СГД; – укомплектованість фахівцями з безпеки згідно КП	0,820 0,781	10,72

рівня (враховує чисельність висококваліфікованих фахівців) та коефіцієнтом трудової дисципліни ($r_s = 0,94$).

Достатньо високим є зв'язок освітнього рівня з мотивацією заробітної плати (відношення середнього рівня заробітної плати персоналу до середньогалузевої заробітної плати), який можна розцінювати як не прямий результат зазначених вище показників освіти та кваліфікації і трудової дисципліни персоналу.

У третьому розділі «Удосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції» на підставі системного аналізу отриманих даних щодо міжнародного та українського досвіду, оцінки наявної системи кадрового забезпечення економічної безпеки СГД та сучасного стану освітньої діяльності щодо підготовки фахівців із вищою освітою в галузі безпеки підприємств, установ, організацій розроблено перспективну модель модернізації освіти в галузі безпеки; розроблено методичний підхід до моніторингу процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД.

Модернізація освіти розглядається як закономірний процес оновлення національної системи освіти (трансформація, удосконалення, просування вперед,

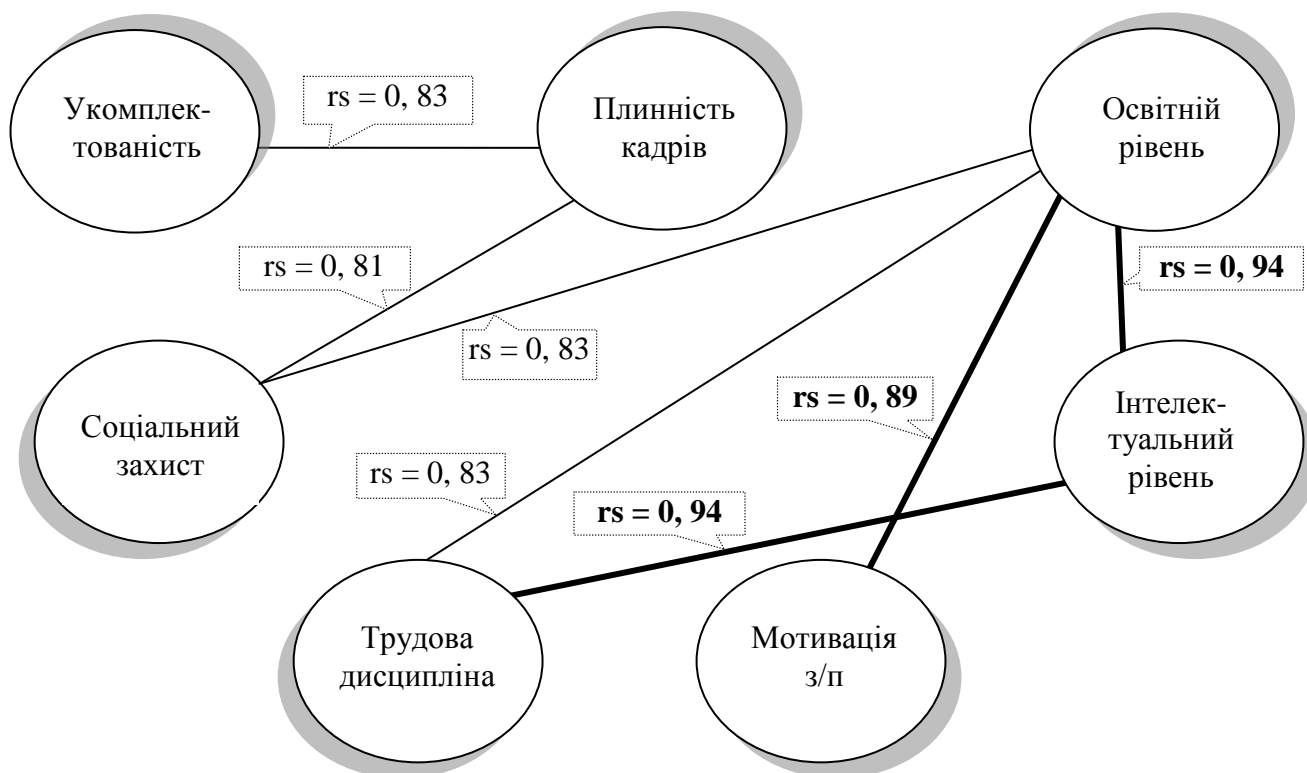

Рис. 3. Схема кореляційних зв'язків показників кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД

як розробка й реалізація нових цілей, завдань, пріоритетів, стратегій розвитку освіти) відповідно до апробованих практикою здобутків у цій галузі провідними країнами світу; у змістовому розумінні модернізація подається як «оновлення», «осучаснення», «узгодження з вимогами часу», що інтелектуалізується на підставі таких принципів, як спадкоємність, системність, толерантність, інноваційність, порівняння із зарубіжним досвідом. Отже, модернізацію освіти у сфері безпеки пропонується розглядати як процес осучаснення системи освіти в координатах компетентнісного підходу на засадах єдності, інтегрованої цілісності та інноваційності освіти у сфері безпекознавства шляхом адаптації до зарубіжного досвіду з урахуванням принципових законодавчих змін: прийняття низки нових нормативно-правових актів, зокрема змін до Закону України «Про вищу освіту».

Специфічною особливістю безпекознавства є те, що ця галузь знань інтегрує прикладні аспекти політичних, соціальних, воєнних, економічних, технічних, гуманітарних та інших наук і орієнтована на дослідження сутності, змісту, методів, форм, органів, сил та засобів гарантування безпеки СГД за умови впливу внутрішніх та зовнішніх чинників, що обумовлює доцільність своєрідного синтезу методологій багатьох наук для вивчення цієї сфери та передбачає: побудову освітнього процесу за принципом студентоцентричності; спрямування не тільки професійної, а й академічної підготовки на формування ключових компетенцій на всіх етапах навчання у ЗВО; постійну підтримку освітнього процесу з боку бізнесу через трансфер знань і вмінь; модернізацію засобів викладання; постійний моніторинг здійснюваної роботи стосовно

щоденного досягнення прогресу у справі готовності здобувачів вищої освіти працювати фахівцями сфери безпеки (рис. 4).

Рис. 4. Інформаційно-аналітична модель підготовки фахівця у сфері безпеки

Для моніторингу кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД розроблено «Кваліметричну модель оцінки процесу забезпечення економічної безпеки СГД», яка дає змогу визначити шляхи вдосконалення процесу економічної безпеки СГД, використовувати її для проведення порівняльної оцінки процесу на різних підприємствах.

Для оцінки якості процесу забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання у кваліметричній моделі використано критерії, що забезпечують єдиний підхід до його оцінки для різних суб'єктів господарювання, відображають найвагоміші елементи процесу, мають раціональну основу й спадкоємність, сприяють прийняттю адекватних управлінських рішень із подальшою оцінкою ступеня досягнення визначених завдань. Для об'єктивізації результату кваліметричної оцінки процесу забезпечення економічної безпеки в конкретних умовах оцінюється ступінь прояву кожної зі складових процесу забезпечення економічної безпеки: 1 – високий рівень діяльності; 0,75 –

достатній рівень; 0,5 – середній; 0,25 – низький і 0 – якщо діяльність відсутня. Результат (усередині напрямку) показує які зі складових процесу мають низький результат і потребують першочергової корекції та прийняття управлінських рішень. Також модель передбачає отримання базової оцінки загалом з кожного з напрямків щодо забезпечення економічної безпеки залежно від кількості отриманих балів за всіма напрямами і має таку градацію: високий рівень (6,4–7,1); середній (4,6–6,3); низький (0–2). Це дає змогу визначити динаміку процесу в часі на конкретному підприємстві або застосовувати модель як можливість для порівняння отриманих даних із аналогічними результатами інших СГД, мінімізуючи суб'єктивний компонент.

Для вдосконалення системи підготовки фахівців у сфері безпекознавства та підготовки/перепідготовки фахівця з вищою освітою запропоновано такі заходи за напрямами: 1) удосконалення стандартів вищої освіти (створення координаційної ради, робочої групи із функціями контролю процесу освіти фахівця з безпеки; розширення напрямів підготовки; удосконалення ОКХ та ОПП); 2) удосконалення освітнього процесу (у програмах враховувати особливості галузей, підприємств, особливості загроз та можливості; удосконалювати систему комунікації з фахівцями-практиками (проведення спільних науково-практичних заходів, зокрема, наукових досліджень; вивчення та використання досвіду інших країн); 3) у напрямі організаційно-методичної допомоги СГД (практичні консультації для СГД, розробка науково-методичних матеріалів, та обґрунтування доцільності створення єдиного регіонального Центру підтримки підприємств).

Для підвищення кваліфікації керівників підрозділів з безпеки (служба, управління, департамент) СГД розроблено програму професійної підготовки фахівців у сфері безпеки.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження досягнута мета дисертаційної роботи: обґрунтовано теоретико-методичні положення й розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції. На підставі вирішення визначених завдань отримано такі висновки й пропозиції:

1. Гарантування економічної безпеки в Конституції України визначено однією із найважливіших функцій держави. Освіта, кваліфікація й рівень розвитку професійно важливих якостей на сьогодні є базовими якісними характеристиками персоналу. Визначено, що персонал є суб'єктом забезпечення безпеки за певних умов: наявність відповідної освіти та професійної компетентності, відповідність кваліфікаційним характеристикам. Сучасні фахівці у сфері безпеки СГД повинні мати спеціальну освіту, яка охоплює інтегровані знання: фінансові, економічні, юридичні, управлінські, безпекознавчі, психологічні тощо, а також враховувати вимоги майбутньої спеціальності, теоретичні знання повинні бути доповнені практичними навичками, уміннями.

2. Сучасні вітчизняні технології безпеки потребують модернізації з урахуванням міжнародного досвіду та досягнень української науки і техніки.

Особливістю підготовки фахівців із безпеки закордоном є орієнтація на виконання охоронних функцій (охорона, приватний детектив за рівнями «бакалавр», «магістр») або «ризик-менеджмент», «кризовий менеджмент» (бакалавр, магістр). Крім того, існує окремий вид підготовки – фахівці із забезпечення інформаційної безпеки. Більш широко підготовку фахівців здійснюють за спеціальностями, які належать до специфічних категорій (управління безпекою бізнесу, управління безпекою та ризиком, корпоративна безпека). Інструкції відповідних закордонних міністерств забороняють обіймати посаду з безпеки на підприємствах, якщо кандидат не має спеціальної освіти за цим напрямом або не пройшов відповідної перепідготовки.

Аналіз міжнародної нормативної бази стандартів (ISO) показав, що ключовим для стабільного, безперервного й ефективного функціонування будь-якого підприємства є своєчасна ідентифікація ризиків, ефективне реагування на них (управління) і навчання кадрів на прикладі змодельованих ситуацій, що необхідно враховувати для адекватної і сучасної підготовки фахівця в області забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

3. Встановлено недостатність рівня та якості підготовки фахівців з безпеки в Україні через відсутність системного підходу підготовки, яка не забезпечує вирішення сучасних проблем у сфері безпеки, відсутність на державному рівні підтримки адаптування міжнародного досвіду в галузь безпеки. На сьогодні жодне ЗВО не здійснює підготовку приватних детективів та їх помічників, підготовку яких доцільніше здійснювати на юридичних факультетах (спеціалізація). Забезпечити адекватний рівень компетентності можна шляхом орієнтування знань та навичок на ринок праці, тісної співпраці з підприємствами.

4. Сучасна система забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання є незадовільною через низьку укомплектованість фахівцями, відсутність постійного моніторингу процесу гарантування економічної безпеки (лише 36,7 % установ здійснюють його на постійній основі). На всіх рівнях укомплектованість посад спеціалістів, які забезпечують економічну безпеку суб'єктів господарської діяльності є недостатньою: на рівні керівників (КП 1229) – 25,0-45,0 %; на рівні професіоналів (КП 2414, 2419) – 8,0-28,0 %; на рівні фахівців (за КП 3411, 3439) – 8,0-30,0 %.

У роботі підприємства пріоритетними напрямками щодо забезпечення економічної безпеки є: організаційно-правове, фінансове, кадрове, техніко-технологічне та інформаційно-аналітичне забезпечення. Як найбільш значущі види діяльності щодо забезпечення економічної безпеки визначено попередження впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, оцінку цього впливу на фінансовий результат; оцінку стану економічної безпеки конкурентів, діагностику фінансово-господарської діяльності власного підприємства.

За даними факторного аналізу визначено найбільш характерні особливості організації та здійснення кадрового забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарювання, серед яких пріоритетність напрямів щодо забезпечення економічної безпеки; досвід щодо підготовки та діяльності фахівців із безпеки інших країн; стаж роботи та укомплектованість.

Визначено, що на сучасному етапі, насамперед, потрібно здійснювати підготовку у ЗВО: експертів в галузі економічної безпеки (76,7 %); фахівців із фінансово-економічної безпеки (76,7 %); керівників нижчої ланки управління підрозділами економічної безпеки (36,7 %). Як пріоритетні напрями щодо підготовки фахівців є освіта за спеціальністю аналітик, професіонал з фінансово-економічної безпеки та підвищення кваліфікації за напрямом «Управління фінансово-економічною безпекою».

За даними регресійного аналізу встановлено, що найбільше на результат діяльності підприємства впливають такі фактори, як бажання до залучення висококваліфікованих фахівців; вивчення та запровадження іноземного досвіду; належного забезпечення діяльності щодо формування та здійснення кадрового забезпечення економічної безпеки. За даними кореляційного аналізу показників кадрового забезпечення визначено, що ефективне функціонування СГД та рівень його економічної безпеки залежить від високої кваліфікації персоналу.

5. У формуванні сучасної концепції підготовки фахівців із безпеки необхідно враховувати нові можливі виклики й загрози, що потребує перегляду напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців, їх корегування. Система організації та забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання потребує відповідного та якісного наукового супроводження, що на сьогодні є поки недостатнім.

Для перспективного розвитку освітнього простору підготовки фахівця з безпеки та вдосконалення системи підготовки/перепідготовки фахівця з вищою освітою доцільно на державному рівні проводити заходи за такими напрямками: - удосконалення стандартів вищої освіти (створення координаційної ради, робочої групи із функціями контролю процесу освіти фахівця з безпеки; розширення напрямів підготовки; удосконалення ОКХ та ОПП); - удосконалення освітнього процесу (у програмах враховувати особливості галузей, підприємств, особливості загроз та можливості; удосконалення системи комунікації з фахівцями-практиками (проведення спільних науково-практичних заходів, зокрема, наукових досліджень; знайомство та використання досвіду інших країн); - у напрямку організаційно-методичної допомоги СГД (практичні консультації для СГД, розробка науково-методичних матеріалів), та обґрунтування доцільності створення єдиного регіонального Центру підтримки підприємств. З метою підвищення ступеня активності закладів освіти запропоновано інформаційно-аналітичну модель підготовки фахівця з безпеки, яка об'єднує такі складники як: соціальне замовлення, вимоги до рівня професійної компетентності, дані моніторингу потреб суб'єктів господарювання та систему контролю та оцінки професійної готовності фахівця, контролю потреб та якості освіти.

6. З метою підвищення якості системи економічної безпеки запропоновано «Кваліметричну модель оцінки процесу забезпечення економічної безпеки СГД», яка базується на експертному методі та дає змогу оцінювати складові процесу для визначення слабких місць, здійснювати порівняння оцінки роботи за окремими напрямками, отримувати об'єктивну оцінку загального рівня процесу забезпечення економічної безпеки СГД відповідно до таких рівнів: високий,

середній, низький. За допомогою цього методу можна проводити лонгітудинальне спостереження за цим процесом в умовах СГД або порівнювати діяльність різних підприємств.

7. За результатами дослідження визначено напрями для вдосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів СГД, серед яких такі: оптимізація системи моніторингу оцінки стану і рівня економічної безпеки підприємств, підвищення укомплектованості підприємств фахівцями з безпеки, удосконалення співпраці фахівців, які забезпечують економічну безпеку із закладами вищої освіти з метою підвищення компетентності та впровадження у роботу міжнародного досвіду.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи у колективних монографіях

1. Пересипкін М.М. Підходи до організації підготовки фахівців з економічної безпеки. Фінансово-економічна безпека: стратегічна аналітика та аудиторський супровід: монографія. За загальною редакцією Т.В. Момот. 2015. Х., ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 340 с. *(Особистий внесок: проведено аналіз існуючих підходів щодо організації системи підготовки фахівців з безпеки)*.

2. Пересипкін М.М., Пригунов П.Я. Шляхи удосконалення системи освіти в галузі безпеки. Законодавче забезпечення розвитку реального сектору економіки: науково-практичне видання. – Монографія. За загальною редакцією В. І. Сергієнка. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. Вип. 3. С. 598 – 617. *(Особистий внесок: обґрунтування теоретичних підходів до удосконалення системи підготовки фахівців, які забезпечують економічну безпеку СГД)*.

3. Пересипкін М.М., Пригунов П.Я. Безпека підприємств як об'єкт наукових досліджень. Законодавче забезпечення розвитку реального сектору економіки: науково-практичне видання – Монографія. За загальною редакцією В. І. Сергієнка. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. Вип. 3. С. 187 – 197. *(Особистий внесок: розглянуто особливості та характеристики системи забезпечення економічної безпеки СГД)*.

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Пересыпкин М.Н., Бабаев В.Н., Момот Т.В. Экономическая безопасность высших учебных заведений в условиях модернизации высшего образования: проблемы и перспективы.. Комунальне господарство міст: серія економічні науки. 2013. № 108. С. 519 - 527. *(Особистий внесок: систематизовано теоретико-методичні підходи до економічної безпеки ЗВО)*.

5. Пересипкін М.М., Пригунов П.Я. Аналіз вітчизняного досвіду підготовки фахівців з вищою освітою для забезпечення економічної безпеки підприємств: досягнення та перспективи розвитку. Комунальне господарство міст: серія економічні науки. 2013. № 111. С. 244-254. *(Особистий внесок: здійснено аналіз досвіду підготовки фахівців з безпеки)*.

6. Пересипкін М.М., Димченко О.В., Свиридова І.О. Готовність до інновацій як важливий елемент системи економічної безпеки комунальних підприємств. Економіка і держава. 2014. № 1. С. 23 -26. *(Особистий внесок: розглянуто специфічні характеристики системи економічної безпеки суб'єктів господарювання)*.

7. Пересипкін М.М. Напрями удосконалення системи кадрового забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Комунальне господарство міст: серія економічні науки. 2015. Вип. 122. С. 53-57.

8. Пересыпкин М.Н. Организация и осуществление кадрового обеспечения функционирования системы экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности. Комунальне господарство міст: серія економічні науки. 2016. Вип. 127. С. 28 - 32.

9. Пересипкін М.М. Оцінка сучасного стану кадрового забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання великого промислового міста. Вісник Хмельницького національного університету. 2016. № 3, Т. 1. С. 36 – 40.

10. Пересипкін М.М. Оцінка процесу забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання кваліметричним методом. Аналітично-інформаційний журнал «Схід». 2016. № 5 (145). С. 16-20.

11. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 71697 «Оцінка процесу забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання кваліметричним методом» / М. Н. Пересипкін, Т.В. Момот (Україна) заявл. № 72428 від 03.03.2017, опубл. 03.05.2017 р.

Наукові праці у виданнях іноземних держав або виданнях України, які включені до міжнародних науко метричних баз

12. Пересыпкин М.М., Момот Т.В. Анализ международных стандартов в контексте подготовки кадров для обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйствования. Journal L'Association 1901 «SEPIKE»: Social Education Project of Improving Knowledge in Economics. 2015. Edition 11. P. 208-211. *(Особистий внесок: проведено аналіз міжнародних стандартів, обґрунтовано доцільність їх використання при підготовці фахівців з економічної безпеки в Україні).*

Праці апробаційного характеру

13. Пересипкін М.М. Кадрова складова у системі забезпечення економічної безпеки // «Сучасні механізми забезпечення безпеки держави, особистості, підприємств, установ, організацій»: матеріали Першої науково-практичної конференції. (19-20 грудня 2013 р., Київ). К.: МАУП, "Видавничий дім "Персонал", 2014. С. 62-66.

14. Пересипкін М.М. Деякі аспекти здійснення охоронної діяльності в системі економічної безпеки підприємства // Управління фінансово-економічною безпекою: інформаційно-аналітичне забезпечення та конкурентна розвідка: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. (30 вересня - 6 жовтня 2013 р., Ялта). Ялта, Крим, 2013. С. 115-120.

15. Пересипкін М.М., Момот Т.В. Інтелектуально-кадрове забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання України: сучасний стан та перспективи розвитку // Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин: міжнародна науково-практична конференція. (15 квітня 2015 р., Харків). Х., 2015. С. 55-57. *(Особистий внесок: проведено аналіз особливостей інтелектуально-кадрового забезпечення економічної безпеки СГД).*

16. Пересипкін М.М., Момот Т.В. Впровадження міжнародних стандартів забезпечення економічної безпеки в умовах євроінтеграції // Комп'ютерні технології в міському та регіональному господарстві: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (23-28 листопада 2015 р., Харків). Х., 2015.

С. 138-139. *(Особистий внесок: обґрунтовані положення щодо використання міжнародних стандартів з метою забезпечення економічної безпеки для СГД).*

17. Пересипкін М.М., Момот Т.В., Набока Е.Є., Пригунов П.Я. Оцінка потреб кадрового забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі підприємств Харківського регіону) // Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою в умовах європейської інтеграції: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції. (25 квітня 2015 р., Харків). Х., 2015. С. 103 - 104. *(Особистий внесок: проведена математична обробка матеріалів анкетування, обґрунтовано висновки щодо шляхів удосконалення системи забезпечення економічної безпеки СГД).*

18. Пересипкін М.М., Момот Т.В. Деякі аспекти дослідження кадрового забезпечення суб'єктів господарювання // Фінансова безпека в системі забезпечення національних економічних інтересів: проблеми і перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. (26-27 квітня 2016 р., Полтава). Полтава, 2016. С. 162 – 163. *(Особистий внесок: обґрунтовано мету дослідження та теоретичні положення щодо аналізу кадрового забезпечення СГД).*

19. Пересипкін М.М., Момот Т.В. Підготовка фахівців з економічної безпеки в умовах здійснення стратегічних реформ в Україні // Перспективи управлінської діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки. Інформаційна та економічна безпека (INFECO): матеріали міжнародного форуму з безпеки (INFOS – 2017). (25 – 27 квітня 2017 р., Черкаси). Черкаси, 2017. С. 199 – 201. *(Особистий внесок: на підставі проведеного дослідження науково обґрунтовані шляхи підвищення рівня освіти фахівців з безпеки).*

20. Пересипкін М.Н. Роль вищих навчальних закладів у підготовці фахівців сучасного рівня. Стратегічна аналітика та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. (26-27 жовтня 2017 р., Харків). Х., 2017. С. 187-188.

АНОТАЦІЯ

Пересипкін М.Н. Кадрове забезпечення системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності України в умовах євроінтеграції. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 - Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. - Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова. - Харків, 2018.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції. Узагальнено теоретико-методичні підходи до здійснення кадрової політики в системі економічної безпеки СГД в умовах євроінтеграції, проаналізовано світовий та вітчизняний досвід підготовки фахівців, які забезпечують економічну безпеку суб'єктів господарювання, здійснено оцінку сучасного стану кадрового забезпечення економічної безпеки СГД з виокремленням інтелектуально-кадрової складової. Розроблено методичний підхід до моніторингу процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки СГД із застосуванням кваліметричної моделі, який

базується на кількісному оцінюванні якісних показників процесу кадрового забезпечення системи економічної безпеки, дозволяє визначити недоліки та запропонувати шляхи щодо удосконалення системи економічної безпеки СГД. Обґрунтовано концепцію підготовки/перепідготовки фахівця в галузі безпеки шляхом поєднання комплексних заходів за основними пріоритетними компонентами, а саме: удосконалення стандартів вищої освіти; удосконалення освітнього процесу; системи комунікації з фахівцями – практиками; підвищення рівня організаційно-методичної допомоги СГД, що дозволяє сформувати ефективне кадрове забезпечення в системі економічної безпеки СГД.

Ключові слова: економічна безпека суб'єктів господарської діяльності, інтелектуально-кадрова складова економічної безпеки, кваліметрична модель.

АННОТАЦІЯ

Пересыпкин М.Н. Кадровое обеспечение системы экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности Украины в условиях евроинтеграции. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 21.04.02 - Экономическая безопасность субъектов хозяйственной деятельности. - Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова. - Харьков, 2018.

Диссертация посвящена обоснованию теоретико-методических положений и разработке практических рекомендаций по совершенствованию кадрового обеспечения системы экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности (СХД) в условиях евроинтеграции. Обобщены теоретико-методические подходы к осуществлению кадровой политики в системе экономической безопасности СХД в условиях евроинтеграции, проанализирован мировой и отечественный опыт подготовки специалистов, осуществлена оценка современного состояния кадрового обеспечения экономической безопасности СХД с выделением интеллектуально кадровой составляющей. Разработан методический подход к мониторингу процесса кадрового обеспечения системы экономической безопасности СХД с применением кваліметрической модели. Обоснована концепция подготовки/переподготовки специалистов в области экономической безопасности которая базируется на совершенствовании стандартов высшего образования, повышения коммуникации специалистами-практиками, усиление организационно-методической помощи СХД.

Ключевые слова: экономическая безопасность субъектов хозяйственной деятельности, интеллектуально-кадровая составляющая экономической безопасности, кваліметрическая модель.

ANNOTATION

Peresyypkin M.N. Economic Security System Staff Provision of Ukrainian Business Entities in Conditions of Eurointegration. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the scientific degree of candidate of sciences in specialty 21.04.02 – Economic security business entities. – O. M. Beketov National University of Municipal Economy in Kharkiv. – Kharkiv, 2018.

The dissertation is devoted to the substantiation of theoretical and methodological provisions and the development of practical recommendations for improving the staffing of the system of economic security of business entities in conditions of European integration.

Generalized theoretical and methodological approaches to the implementation of personnel policy in the system of economic security of storage in the conditions of eurointegration, analyzed the world and domestic experience in training specialists who ensure the economic security of economic entities, carried out an assessment of the current state of staffing of economic security of storage systems with the allocation of intellectual personnel.

Developed the methodical approach to monitoring of process of staffing of the system of economic security of business entities with the use of a qualimetric model (based on quantitative assessment of qualitative indicators of the process of staffing the system of economic security), which allows identifying shortcomings and to lead to developing measures to improve the system of economic security of business entities under specific conditions.

To suggest the concept of training/retraining of specialists in the field of economic security is which based by combining complex measures on the main priority components, namely: improving the standards of higher education; improvement of the educational process; optimization of the communication system with practitioners; increase the level of organizational and methodological support of business entities, which makes it possible to form an effective staffing system for economic security of business entities. To propose the model of modernization of education in the field of security through modernization of the education system based on the competence approach on the principles of unity, integrated integrity and innovation of education in the field of security science for adaptation to the European educational space, according to the fundamental legislative changes of the national legislation in the field of education, which ensures the synthesis of the methodologies of many sciences , focused on the study of the essence, content, methods, forms, bodies, subjects and means of guaranteeing the safety of the business entities in event of the influence of internal and external factors. The information and analytical model of training a security specialist has been improved by combining such components as the social order, requirements for the level of professional competence, monitoring data for storage needs, a system for monitoring and assessing the professional readiness of a specialist, monitoring the needs and quality of education, which constitute the system of economic security of business entities.

Key words: economic security of business entities, intellectual-personnel component of economic security, qualimetric model.

Підп. до друку 12.06.2018 р. Формат 60×84 1/16

Друк на ризографі Ум. друк. арк. 0,9

Зам. № 10032 Тираж 100 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017 р.